

JAVNO PREDUZEĆE "PALIĆ - LUDAŠ"

GODIŠNJI IZVEŠTAJ O KORIŠĆENJU RIBARSKOG PODRUČJA "PALIĆ – KIREŠ – LUDAŠ"

ZA 2013. GODINU

Februar 2014.

Godišnji izveštaj o korišćenju Ribarskog područja „Palić – Kireš – Ludaš“ je narativni izveštaj o realizaciji Godišnjeg programa upravljanja ribarskim područjem „Palić – Kireš – Ludaš“ za 2013. godinu (Izveštaj o korišćenju ribarskog područja – član 19 Zakona o zaštiti i održivom korišćenju ribljeg fonda („Službeni glasnik Republike Srbije, broj 36/2009)) i realizaciji aktivnosti po Ugovoru o sufinansiranju programskih aktivnosti u skladu sa Godišnjim programom upravljanja ribarskim područjem „Palić – Kireš – Ludaš“ za 2013. godinu – Ugovor sa Pokrajinskim sekretarijatom za urbanizam, graditeljstvo i zaštitu životne sredine broj 130-401-2251/2013-04 od 10.06.2013. godine.

SADRŽAJ

1.	PROCENA BIOMASE I PRIRASTA RIBLJEG FONDA U RIBARSKOM PODRUČJU..	4
2.	DOZVOLJENI GODIŠNJI I DNEVNI IZLOV RIBE PO VRSTAMA	6
3.	DINAMIKA PORIBLJAVANJA RIBARSKOG PODRUČJA PO VRSTAMA I KOLIČINI RIBA, VREMENU I MESTU PORIBLJAVANJA I POTREBNA NOVČANA SREDSTVA.....	7
4.	MERE I NAČIN ZAŠTITE RIBARSKOG PODRUČJA	7
5.	ORGANIZACIJA RIBOČUVARSKO SLUŽBE.....	10

1. PROCENA BIOMASE I PRIRASTA RIBLJEG FONDA U RIBARSKOM PODRUČJU

Budući da je i dalje nezadovoljavajući kvalitet vode i loš ekološki status voda celog ribarskog područja (mesečni podaci Zavoda za javno zdravlje iz Subotice) i činjenicu da detaljna ihtiološka ispitivanja u 2013. godini nisu rađena na celom ribarskom području, nije moguće dati preciznu objektivnu procenu biomase i prirasta ribljeg fonda.

Tokom avgusta 2013. godine je realizovan probni izlov ribe u IV sektoru Palićkog jezera. Izlov je obavljen od strane saradnika Prirodno-matematičkog fakulteta u Novom Sadu Departman za biologiju i ekologiju (Ugovor o poslovno-stručnoj saradnji, broj 0601-102/46 datum 16.07.2013.) i saradnika Javnog preduzeća „Palić-Ludaš“ uz prisustvo Inspektorke iz oblasti zaštite i održivog korišćenja ribljeg fonda. Aktivnosti na probnom izlovu ribe su podrazumevale faunističku istraživanju ribljeg naselja jezera Palić (Fakultet i JP Palić-Ludaš) odnosno izradu elaborata Procena stanja ihtiofaune na delu ribarskog područja „Palić-Kireš-Ludaš“ (Fakultet).

U preiodu 01.08-02.08. 2013 godine ulov ribe je urađen kombinovanom metodom lova, korišćene su mreže stajaćice (ukupne dužine 500 m i promera okca od 30 do 50 mm) i aparat za elektroribolov. U uzorku, sakupljeno u IV sektoru Palićkog jezera, konstatovano je prisusutvo 4 vrsta iz 4 roda i 3 porodice: Cyprinidae (Carassius gibelio - srebrni karaš, Pseudorasbora parva - amurski čebačok), Percidae (Sander lucioperca - smuđ), Centrarchidae (Lepomis gibbosus - sunčanica).

Aktivnosti su bile realizovane u skladu sa uslovima zaštite prirode (broj 03-117/2, datum 25.03.2013.) i dozvole Ministarstva prirodnih resursa, rudarstva i prostornog planiranja (broj 324-04-182/2013-02, datum 23.07.2013.), a finansirane iz budžeta Grada Subotice preko projekta „Izlov ribe u naučno-istraživačke svrhe i procena stanja riblje populacije u jezeru Palić“ (Ugovor br. II-401-1042/2013).

Na osnovu ranijih i aktuelnih ispitivanja dostupne su sledeće procene:

Jezero Palić

II Sektor

Količina: nije signifikantno

100 % srebrni karaš

Mrest: neregistrovan

III Sektor

Količina: oko 200 kg/ha – oko 3 000 jedinki/ha

90% srebrni karaš i ostala bela riba

10% šaran

IV sektor (ispitivanja u avgust 2013. godine)

Količina: oko 450 kg/ha - oko 14 000 glava/ha

95,6 % srebrni karaš

2,03 % smuđ

1,51 % amurski čebačok

0,81 % sunčanica

Na osnovu podataka ranijih i aktuelnih ispitivanja možemo zaključiti da u Palićkoj jezera po brojnosti i u masenom udelu apsolutno dominira srebrni karaš (alohtona - invazivna vrsta), dok od autohtonih vrsta (šaran, smuđ) ima jako male količine.

Ulovljene jedinke tokom ovih istraživanja su bile lošeg stanja, malog rasta i slabo razvijene što je ukazivalo na nepovoljne uslove koje vladaju u jezera. Sastav i loše fizičko stanje vrsta je pod direktnim uticajem kvaliteta vode i sedimenta, kao i raznovrsnosti staništa i nepostojanja dovoljnog izvora raznovrsne hrane.

Imajući u vidu gore navedeno, u 2014. godini se planira sanacioni izlov ribe iz jezera Palić. Prema uslovima zaštite prirode (rešenje broj 03-1683/4, od 16.12.2013.) sanacioni izlov je opravdan sa ekološkog aspekta i moguće ga je izvršiti.

Krvavo (Omladinsko) jezero

Zbog nepovoljnih hidrohemijskih i hidrobioloških uslova, nastavljen je trend izostanka prirodnog mresta svih ribljih vrsta, izuzev srebrnog karasa i belice. Gajenje riblje mladi, aktivnost koja se na prostoru Krvavog jezera odvijala do 2010. godini – je obustavljena i nisu planirane dalje aktivnosti, s obzirom da ne posedujemo precizne podatke u vezi sa kvalitetom fizičko-hemijskih i bioloških parametara (nije rađen probni izlov).

Kanal „Palić – Ludaš“

U prošlosti, kada je Krvavo jezero služilo za uzgoj riblje mladi, dešavalo se da jedinke (mlađ) šarana preko kanala „Palić – Ludaš“ dospe u Ludaško jezero. Budući da je gajenje riblje mladi i ove godine izostalo, eliminisana je mogućnost dospevanja mladi šarana u Ludaško jezero posredstvom kanala „Palić – Ludaš“. Kanal „Palić – Ludaš“, pored svoje značajne funkcije ekološkog koridora između dva značajna ekosistemska kompleksa, doprinosi i transferu alohtonih vrsta biljaka i životinja u Ludaško jezero i dalje, preko rečice Kireš u Tisu.

Rečica Kireš

Prema poslednjim istraživanjima (podaci od 04.12.2008. godine – istraživanja je obavio Zavod za zaštitu prirode Srbije), na Kirešu, u delu koji se nalazi u režimu zaštite II stepena Specijalnog rezervata prirode „Ludaško jezero“, u dužini od 500 metara, probnim elektroribolovom je ustanovljeno prisustvo 7 vrsta riba iz 3 familije. Iz familije Esocidae registrovana je štuka (*Esox lucius*), iz familije Cyprinidae 5 vrsta (srebrni karaš – *Carassius auratus*, čebačok – *Pseudorasbora parva*, zlatni karaš – *Carassius carassius*, linjak – *Tinca tinca*, crvenperka – *Scardinius erythrophthalmus*) i iz familije Centrarchidae jedna vrsta (sunčanica – *Lepomis gibbosus*). Iako su i ovde evidentirane alohtone vrste, od posebne važnosti je nalaz autohtonih vrsta, kao što su štuka, linjak i zlatni karaš, čije je prisustvo posledica postojanja povoljnijih uslova u rečici Kireš nego u Palićkom i Ludaškom jezera.

Ludaško jezero

Podaci za Ludaško jezero su takođe iz 2008. godine. Na Ludaškom jezera elektroizlov se radio 03.12.2008. godine na pet lokaliteta: kod Vizitorskog centra Ludaš,

„salaša“, kod Žute obale, škole u Ludaškom šoru i Gujaš čarde. Ukupno je konstatovano prisustvo 6 vrsta riba; 5 vrsta iz porodice Cyprinidae (srebrni karaš – *Carassius auratus*, čebačok – *Pseudorasbora parva*, šaran – *Cyprinus carpio*, crvenperka – *Scardinius erythrophthalmus*, bodorka – *Rutilus rutilus*) i jedna vrsta iz porodice Percidae (grgeč – *Perca fluviatilis*). U odnosu na ukupnu brojnost, najviše su zastupljeni srebrni karaš i čebačok, a u znatno manjem broju i bodorka. Sa svega nekoliko primeraka pronalazene su crvenperka i grgeč, dok je izlovljen samo jedan primerak šarana. U odnosu na maseni udeo, srebrni karaš je najzastupljenija vrsta. Uzorkovanja su obavili saradnici Zavoda za zaštitu prirode Srbije u saradnji sa Stručnom službom Upravljača.

Procenjena količina: 350 kg/ ha

75% srebrni karas

18% šaran

2% smuđ

5% ostala riba

Posmatrano procentualno po broju jedinki, riblji fond se poslednjih godina odražava skoro kao monokultura srebrnog karasa.

Svi navedeni podaci predstavljaju rezultate analize kombinovanih istraživanja, monitoringa i praćenja stanja:

- monitoring koji su obavili stručnjaci Zavoda za zaštitu prirode Srbije u saradnji sa stručnom službom upravljača
- izlov alohtonih invazivnih vrsta ribe kao mera aktivne zaštite prirode (stručna služba)
- evidentiranje ulova ribolovaca (ribočuvarska služba)
- evidentiranje pomora riba (ribočuvarska služba)

Na teritoriji celokupnog ribarskog područja „Palić – Kireš – Ludaš“ može da se konstatuje sledeće:

Na osnovu postojećih podataka, možemo da zaključimo da se ihtiofauna pojavljuje sa malim brojem predstavnika. U narednoj godini je planirano da se preduzmu obimnija istraživanja i da stručna kuća obavi probni izlov **na celom ribarskom području**. Na taj način ćemo dobiti validne podatke o kvalitativnom i relativnom kvantitativnom sastavu ribljeg fonda.

1.1. Praćenje stanja – pojedinačna uginuća i pomori riba

Tokom letnjeg perioda 2013. godine ribočuvarska služba je više puta evidentirala pojedinačna uginuća riba (10-15 jedinki) na jezero Palić, ali većih pomora nije bilo.

2. DOZVOLJENI GODIŠNJI I DNEVNI IZLOV RIBE PO VRSTAMA

Budući da sanacione mere na vodama ribarskog područja nisu sprovedene i da nije dostignut zadovoljavajući ekološki status i poboljšanje kvaliteta vode, ni tokom 2013. godine se nije pristupilo reviziji dozvoljenog izlova riba po vrstama. Međutim, na osnovu desetogodišnjeg programa upravljanja ribarskim područjem i u skladu sa Naredbom o merama za očuvanje i zaštitu ribljeg fonda ("Sl. glasnik RS", br. 104/09 i

49/10), a uzimajući u obzir procenjeni prirast biomase autohtonih vrsta, prosečan broj sportskih ribolovaca na ribarskom području, kao i druge faktore koji deluju na brojnost i biomasu ribljeg fonda (krivolov, prirodni mortalitet, faktori sredine), utvrđene su se sledeće mere:

1. Trajno se zabranjuje ulov za sledeće vrste:
 - linjak - *Tinca tinca*
 - zlatni karaš - *Carassius carassius*
2. Privremeno se zabranjuje ulov za sledeće vrste riba, i to u periodu:
 - šaran - *Cyprinus carpio* od 1. aprila do 31. maja
 - smuđ - *Sander (Stizostedion) lucioperca* od 1. marta do 30. aprila
1. Zabranjuje se rekreativni ribolov svih vrsta riba tokom cele godine u vremenu od 21 do 3 časa u periodu letnjeg računanja vremena, a od 18 do 5 časova u periodu zimskog računanja vremena
2. Zabranjuje se lov smuđa (*Sander (Stizostedion) lucioperca*) čija dužina je manja od 40 cm
3. Prilikom obavljanja rekreativnog ribolova ograničava se dnevni ulov **autohtonih vrsta** riba na najviše 5 kg po ribolovcu
4. Prilikom obavljanja rekreativnog ribolova dozvoljen je neograničen lov svih alohtonih vrsta: sivog tolstobika (*Arystichthys nobilis*), belog tolstobika (*Hypophthalmichthys molitrix*), američkog somića (*Ictalurus nebulosus*), sunčice (*Lepomis gibbosus*), amurskog čebačoka (*Pseudorasbora parva*) i babuške (*Carassius (auratus) gibelio*).
5. Godišnji izlov šarana (*Cyprinus carpio*) za celo ribarsko područje ograničava se na 70 t.

Nakon sprovođenja sanacionih mera na vodama ribarskog područja, dostizanja zadovoljavajućeg ekološkog statusa i poboljšanja kvaliteta vode, **pristupiće se reviziji dozvoljenog izlova ribe po vrstama.**

3. DINAMIKA PORIBLJAVANJA RIBARSKOG PODRUČJA PO VRSTAMA I KOLIČINI RIBA, VREMENU I MESTU PORIBLJAVANJA I POTREBNA NOVČANA SREDSTVA

Zbog lošeg ekološkog statusa voda na ribarskom području, a u skladu sa Programom upravljanja ribarskim područjeim za period 2010-2019. godine i Godišnjim programom upravljanja, nije se ni planiralo poribljavanje na teritoriji ribarskog područja „Palić – Kireš – Ludaš“.

S obzirom da se stanje kvaliteta voda ribarskog područja nije popravilo – nisu omogućeni ni uslovi za reprodukciju, rast i razvoj ribljeg fonda.

Zbog svega navedenog, upravljač i korisnik ribarskog područja nije doneo detaljan Program poribljavanja.

4. MERE I NAČIN ZAŠTITE RIBARSKOG PODRUČJA

Zaštita ribarskog područja odvija se na osnovu *Zakona o zaštiti i održivom korišćenju ribljeg fonda* („Službeni glasnik RS, br. 36/2009), *Zakona o zaštiti prirode* („Službeni

glasnik RS, br. 36/09 i 88/10), Uredbe o zaštiti Specijalnog rezervata prirode „Ludaško jezero“ (Sl. glasnik RS broj 30/06), Odluke o zaštiti Parka prirode „Palić“ ("Službeni list opštine Subotica", br. 8/96, 43/02 i 16/03), Studije zaštite Parka prirode „Palić“ - Predlog za stavljanje pod zaštitu kao zaštićenog područja III kategorije –Pokrajinski zavod za zaštitu prirode, kao i ostalim propisima vezanim za upravljanje zaštićenim područjima.

4.1. Praćenje kvaliteta vode i mulja

Na osnovu Ugovora, Zavod za javno zdravlje Subotica je obavljao kontinuirano praćenje kvaliteta vode jezera Palić mesečnom dinamikom, a analize kvaliteta mulja su rađene po potrebi. Monitoring ostalih vodenih površina na ribarskom području je rađen sezonskom dinamikom i po potrebi. Program praćenja kvaliteta vode i mulja se finansirao iz budžeta Grada Subotice.

Svi izveštaji nadležne službe se nalaze na internet prezentaciji lokalne samouprave – Grad Subotica: <http://www.subotica.rs/sr/5707/voda>

4.2. Praćenje osnovnih parametara

Stručna služba Upravljača je pratila sledeće parametre: vodostaj, temperaturu vode i vazduha, rastvoreni kiseonik u vodi (mg/l i zasićenost-%) i pH vrednost. Na području Palićkog jezera parametri su se pratili dnevnom dinamikom, a na ostalom delu ribarskog područja – nedeljnom dinamikom, a po potrebi češće. Svi podaci o izmerenim parametrima postoje u dokumentaciji korisnika ribarskog područja.

Upravljač je dnevnom dinamikom pratio vodostaj jezera Palić i obaveštavao VDP DTD „Severna Bačka“ i Gradsku upravu. Tokom cele godine je uklanjana mehanička nečistoća na prelivima (IV sektor jezera Palić i Krvavo jezero), radi nesmetanog protoka vode.

4.3. Uklanjanje mehaničkih nečistoća

Stalna aktivnost korisnika - obavljala se prema potrebi. Aktivnosti su obuhvatale iznošenje čvrstog otpada iz jezera i kanala (pet ambalaža i drugi otpad koji dospeva u vodu i na obalu). Otpad se sakuplja u džakove, stavlja na čamce, iznosi iz jezera i odnosi na deponiju. Takođe, tokom prolećnih i jesenjih meseci, iz jezera i kanala je uklanjano suvo lišće i grane, kako bi voda mogla nesmetano da protiče u celom sistemu. Biomasa je odnošena na kompostiranje.

4.4. Uklanjanje submerzne vegetacije

Uklanjanje submerzne vegetacije u toku letnje sezone Upravljač i korisnik je obavljao kontinuirano, isključivo na lokacijama koje su predviđene za kupanje (Muški i Ženski štrand) na jezeru Palić, kao i uz obalu u zatonicama, gde se, praktično stvara debeo nanos uginulih biljaka i gde one počinju da trule. Od nanosa submerzne vegetacije su se čistili i prelive (rešetke) između sektora jezera i na delu Krvavog jezera prema kanalu „Palić-Ludaš“. Aktivnosti na uklanjanju submerzne vegetacije su se značajno smanjile u odnosu na prethodne godine i sprovode se samo na mestima gde to narušava atraktivnost jezera Palić

(u turističkom smislu) i protok vode u sistemu. Smanjenje uklanjanja submerzne vegetacije ima za cilj da se uspostavi ekološka ravnoteža u sistemu – omogući submerznoj vegetaciji da ona obavlja fotosintezu na račun cijanobakterija i algi.

4.5. Zimska seča trske

Ove godine je planirano da zimsku seča trska (tradicionalan način korišćenja trske) sprovodi lokalno stanovništvo, kao tehnika kolaborativnog upravljanja u zaštićenim područjima, ali zbog nepovoljnih vremenskih uslova (blaga zima) do februara 2014. godine nisu se stekli uslovi za ovu aktivnost.

4.6. Pravljenje „odušaka“ na ledu

Zbog povoljnih vremenskih uslova i blage zime u zimskom periodu 2013. godine nije rađeno otvaranje odušnih otvora na ledu u blizini prirodnih zimovnika riba.

4.7. Obeležavanje ribarskog područja

Ribarsko područje „Palić – Kireš – Ludaš“ je početkom 2010. godine adekvatno obeleženo u skladu sa Pravilnikom o načinu obeležavanja ribarskog područja (Službeni glasnik Republike Srbije broj 36/09).

Table su održavane tokom cele godine (evidentirana je jedna izvala, a neke su oštećene bojom). Table su vraćene na svoje mesto i očišćene – nije bilo potrebe za zamenom.

4.8. Saradnja sa nadležnim institucijama

- Saradnja sa nadležnim ustanovama i službama je stalna aktivnost Upravljača. Pored institucija na gradskom, pokrajinskom i republičkom nivou, Upravljač ostvaruje dobru saradnju sa zaštićenim prirodnim dobrima i drugim ribarskim područjima. I ove godine je održano više sastanaka sa zainteresovanim subjektima - vid kolaborativnog upravljanja zaštićenim područjem (Gradska uprava, vodoprivreda, Pokrajinski zavod za zaštitu prirode, VDP DTD „Severna Bačka“) oko potrebnih promena režima voda u sistemu Palić – Krvavo jezero – kanal „Palić – Ludaš“ - Ludaš i u sklopu pripremnih Studija za sanaciju Palića (oba jezera su povezana).

Saradnja sa korisnicima prostora sa idejom ostvarivanja ciljeva zaštite i organizovanja zajedničkih aktivnosti realizovana je sa:

- „Park Palić“ DOO - oko korišćenja i aktivnosti unutar zaštićenog područja
- Mesnom zajednicom „Palić“
- Udruženjem sportskih ribolovaca Grada Subotice (podrške za takmičenja na IV sektoru)
- VDP DTD „Severna Bačka“ i drugim korisnicima prostora (rađeno je čišćenje kanala Bega i rečica Kireša i popravka ustave na jezero Ludaš kod Nose, uslovi zaštite prirode 03-452/4 od 08.10.2012., stručna i ribočuvarska služba Upravljača je nadzirala aktivnosti na terenu.)

4.9. Razvoj rekreativnog ribolova

Razvoj rekreativnog ribolova, sportskog ribolova i sportskog ribolovnog turizma korisnik je sprovodio u saradnji sa Savezom sportskih ribolovaca Subotice kroz podršku organizovanja takmičenja u rekreativnom ribolovu na sekcijском, opštinskom, pokrajinskom i državnom nivou kao i nekoliko međunarodnih takmičenja u sportskom ribolovu.

Ribočuvarska služba je u kontinuitetu kontrolisala sportski ribolov na za to predviđenim lokacijama i distribuisala dnevne i doplatne dozvole za rekreativni ribolov. U toku sezone je distribuirano 25 dnevnih i 18 doplatnih dozvola na celom Ribarskom području „Palić – Kireš – Ludaš“.

5. ORGANIZACIJA RIBOČUVARSKE SLUŽBE

Javno preduzeće „Palić – Ludaš“ –raspolaze sa ribočuvarskom službom i službom čuvara prirode na zaštićenim prirodnim dobrima, koja obavlja poslove nadzora i čuvanja na teritoriji Ribarskog područja „Palić – Kireš – Ludaš“. Ribočuvarska služba ima tri čuvara prirode u stalnom radnom odnosu (čuvari na području Specijalnog rezervata prirode „Ludaško jezero“ i Parka prirode „Palić“) i tri čuvara prirode na zaštićenim područjima sa zakonski propisanim licencama za ribočuvare, koja obavljaju i poslove ribočuvara. U obavljanju službe, čuvar – ribočuvar je tokom godine kontrolisao sprovođenja pravila unutrašnjeg reda, obavljao poslove čuvanja ribarskog područja (redovno vodio dnevnik obilazaka, beležio nepravilnosti i zapisnički konstatovao nelegalne radnje).

30.07. 2013 godine na II sektoru Palićkog jezera nađeno i sakupljeno je oko 200 m ribarske mreže (NL, postoji zapisnik).

Organizovano je više vanrednih kontrola (noćnih i dnevnih), u kojima su angažovani svi čuvari i ribočuvari. Nisu konstatovani nedozvoljeni alati, oprema i sredstva.

6. REALIZACIJA AKTIVNOSTI PO UGOVORU BROJ 130-401-2014/2012-05

Projektne aktivnosti su obuhvatile realizaciju dela Godišnjeg programa upravljanja ribarskim područjem "Palić – Kireš – Ludaš" za 2013. godinu. Realizovane su sve stavke po Ugovoru, koja su obuhvatila kapitalna ulaganja – opremljena je ribočuvarska služba (realizovana je kupovina terenske obuće i odela) i tekuća ulaganja – kupovina računara operativnim sistemom za službu.

Rok za realizaciji aktivnosti po Ugovoru o sufinansiranju programskih aktivnosti u skladu sa Godišnjim programom upravljanja ribarskim područjem „Palić – Kireš – Ludaš“ za 2012. godinu – Ugovor sa Pokrajinskim sekretarijatom za urbanizam, graditeljstvo i zaštitu životne sredine broj 130-401-2251/2013-04 od 10.06.2013. godine je 15.12.2013. godine.

Oprema koja je obezbeđena je korištena tokom realizacije projekta i koristi se prilikom svih tekućih aktivnosti ribočuvarske službe. Sve programske aktivnosti u okviru projekta je realizovala ribočuvarska služba Korisnika ribarskog područja, uz koordinaciju sručne službe Upravljača na zaštićenom području. Po potrebi su angažovani radnici drugog sektora preduzeća. Aktivnosti su se odvijale u skladu sa Planovima i Programima upravljanja na zaštićenim područjima, kao i sa Programima upravljanja ribarskim područjem.